

Felansvar vid köp av häst

- en redogörelse för gällande rätt

Wilma Gullstrand

Kandidatuppsats i handelsrätt

HARH13

Vårterminen 2023

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.1. Bakgrund	8
1.2. Syfte och frågeställningar	10
1.3. Avgränsningar	10
1.4. Metod och material	11
1.5. Disposition	14
2 Tillämplig lag.....	15
2.1 Bakgrund till 2022 års KKL	15
2.2 KKL och KöpL	16
2.3 Näringsidkarbegreppet och dess betydelse	17
2.4 Betydelsefulla prejudikat kopplat till begreppet näringsidkare	19
2.4.1 NJA 2018 s. 866.....	19
2.4.2 NJA 2001 s. 155.....	20
2.5 Praxis från EU-domstolen.....	21
2.5.1 C-149/15 om näringsidkare som agerat mellanhand	21
2.5.2 C-147/16 om direktiv 93/13/EEG om oskäliga avtalsvillkor för konsument.....	22
2.6 Slutsatser	23
3. Felansvar i häst	25
3.1 Definition av fel	25
3.2 Felbedömning enligt KKL	27
3.3 Felbedömning enligt KöpL	30

3.3.1 Disposivitet och avtalstolkning.....	32
3.4 Sammanfattning felbedömning.....	34
3.5 Undersökning- och upplysningsplikt.....	35
3.6 Praxis Felbedömning	37
3.6.1 ARN beslut 22/03/34 om kvarka och sjukdom utgör fel.....	37
3.6.2 NJA 1922 s. 596 “anses överbett som fel i häst?”	38
3.6.3 Svea Hovrätt mål T 393-16 om Kissing Spines.....	38
3.6.4 NJA 1976 s 678 - Skadestånd vid skador i hovarna	39
4 Analys.....	40
4.1 Näringsidkarbedömning	40
4.2 Felansvaret i KKL.....	42
4.3 Felansvaret i KöpL.....	44
4.3.1 Problematik med avtalsutformning.....	45
5 Slutsats och avslutande ord.....	47

Summary

Swedish horses are amongst the top in the world and the revenue of the industry is over 72 billion Swedish crowns per year.¹ Depending on the role the seller is acting as, different laws will apply. If the seller is an entrepreneur, Consumer Sales Act will apply, but if it's a private person The Sale of Goods act will be applicable. Depending on which law you apply, the outcome could be different. Since The Sale of Goods is an optional law it will give the parties the opportunity to agree on terms that are outside the scope of the law, which could lead to different outcomes and the need for interpretation of the contract. Consumer Sales Act on the other hand is imperative in favour of the consumer. In 2022 a new Consumer Sales Act was implemented which divides living animals from other goods, which has led to another kind of judgement when it comes to defect assessment. The purpose with the new law is to balance the relationship between entrepreneur and the individual, but also to consider animal welfare. There are different kinds of defects when it comes to horses, and they could be difficult to identify since it's an animal that is in constant change. The purpose and area of use is of major importance when determining if there is a defect on the horse or not. What is considered a defect in a competition horse might not be when it comes to a non-competition horse. The outset for the determination is based on 17 § The Sales of Goods act and the 4 chapter 1 § Consumer Sales Act that claims that the good should cohere with the agreement and if it doesn't it should be considered defected.

¹ ¹ Flyinge, 2018 <https://flyinge.se/2018/11/15/sveriges-hastnaring-omsatter-mer-an-72-miljarder/> hämtad: 10-04-23.

Sammanfattning

Svenska hästar rankas som bland de bästa i världen och hästnäringen omsätter mer än 72 miljarder kronor per år.² Beroende på i vilken roll säljaren agerar så blir olika lagar tillämpliga vid köp av häst. Är säljaren en näringsidkare hamnar man i konsumentköplagen, medan om den är en privatperson så blir köplagen tillämplig. Beroende på vilken lag man hamnar i kan utfallet vid en felbedömning se olika ut. Eftersom köplagens regler är dispositiva ger det utrymme för parterna att avtala utanför lagen, vilket kan leda till andra typer av utfall och utrymme för avtalstolkning. Konsumentköplagen är däremot tvingande till konsumentens förmån. År 2022 antogs det en ny konsumentköplag som i viss mån särskiljer levande djur från andra typer av varor, vilket har lett till en annan typ av felbedömning. Syftet med denna förändring har varit att balansera förhållandet mellan näringsidkare och konsument, samt att samtidigt beakta djurskyddet. Det finns olika typer av fel i häst, vilket kan vara svårt att bedöma eftersom hästar är levande djur som ständigt förändras. Ändamålet och användningen är avgörande för felbedömning eftersom vad som är fel i en tävlingshäst betyder inte att det nödvändigtvis är fel för en hobbyhäst. Utgångspunkten för felbedömning finns i 17 § Köplagen och 4 kap 1 § Konsumentköplagen som säger att varan ska stämma överens om vad som följer avtalet och annars ska den anses vara felaktig.

² Flyinge, 2018 <https://flyinge.se/2018/11/15/sveriges-hastnaring-omsatter-mer-an-72-miljarder/>
hämtad: 10-04-23.

Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till min handledare Anneli Carlsson. Jag är tacksam för dina inputs och ditt engagemang och stöd under uppsatsarbetet. Det har varit väldigt värdefullt.

Jag vill också rikta ett stort tack till mina kursare Anna Hafström och Jacob Källman, utan er hade uppsatsskrivandet inte varit hälften så roligt. Att ni har tagit er tid att korrekturläsa och bolla ideér har också varit otroligt uppskattat.

För någon som själv har upplevt ett hästköp där det har varit fel i hästen har denna uppsats varit av stort intresse att få skriva, och ett bra sätt att avsluta mina 4 år på Ekonomihögskolan med. Jag har insett att det finns en brist i kunskap och lagstiftning när det gäller köp och sälj av hästar, eftersom det är något som jag inte bara har sett från andra i branschen, men också upplevt själv.

Förkortningar

SFS	Svensk författningssamling
KöpL	Köplag
KKL	Konsumentköplag
EU	Europeiska unionen
Prop	Proposition
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
SOU	Statens offentliga utredningar
HD	Högsta domstolen
TR	Tingsrätt
HovR	Hovrätt
AvtL	Avtalslag
ARN	Allmänna reklamationsnämnden

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I Sverige omsätter hästnäring mer än 72 miljarder kronor och det finns cirka 360 000 hästar i landet³, sporten växer hela tiden och år 2021 hade Svenska Ridsportförbundet runt 156 000 medlemmar.⁴ Svenska hästar rankas även som bland de bästa i världen där ryttare likaväl som hästhandlare reser hit enbart för att handla svenskfödda hästar.⁵ Vid köp av hästar när säljaren är näringsidkare och köparen är konsument hamnar man i konsumentköplagens, (hädanefter KKL) 4 kapitel om köp av levande djur. Är däremot både köpare och säljare näringsidkare så är det Köplagens (hädanefter KöpL) bestämmelser som är applicerbara eftersom det enligt 1 § gäller köp av lös egendom, där KKL enligt 4 § inte gäller.

En häst är lös egendom och därmed också en ”vara” i köprättslig mening. Hästar har därför hamnat i samma kategori som enklare och billiga varor. Hästar är betydligt mer komplexa och kan dessutom kosta upp mot flera miljoner kronor. Att de ska vara jämförbara med exempelvis en tröja leder inte alltid till en rimlig bedömning. År 2022 trädde en ny konsumentköplag i kraft där djur särregleras från övriga varor för att få en mer rättvis och balanserad bedömning. Detta motiveras av den stora exporten av svenskfödda hästar som är en stor del av ridsporten. Det är främst uppfödarna som bedriver näringsverksamhet, medan kunderna ofta är privatpersoner. Eftersom KKL är tillämplig i den relationen kan det leda till en oproportionerlig vridning eftersom parterna i hästbranschen ofta är mer jämlika och det kan leda till att många uppfödare är försiktiga att sälja till

³ Flyinge, 2018 <https://flyinge.se/2018/11/15/sveriges-hastnaring-omsatter-mer-an-72-miljarder/> hämtad: 10-04-23.

⁴ Svenska Ridsportförbunden, 2021 <https://ridsport.se/om-oss/statistik> hämtad: 10-04-23.

⁵ Swedish Warmblood Association, 2019 <https://swb.org/nyheter/svenska-hoppkastar-bast-i-varlden/> hämtad: 10-04-23.

privatpersoner, eftersom det kan försvåra försäljningsprocessen.⁶ Detta gör att en utredning och analys kring hästköp och den nya konsumentköplagen blir intressant att göra för att se vilka förändringar som gjorts och hur felbedömningen ser ut nu när 2022 års lag har trätt i kraft.

Vid en eventuell tvist vid köprättsliga fel måste det först avgöras vilken lag som ska tillämpas. Förutsatt att köparen är en privatperson behöver begreppet näringsidkare redas ut. Beroende på vad säljaren agerar som kan tvisten få ett visst utfall utifrån tillämplig lag. Näringsidkare kan definieras genom sambandsrekvisitet, som måste finnas mellan handlandet och näringsverksamheten. Verksamheten ska ha en ekonomisk och yrkesmässig karaktär. Inget vinstsyfte beträffande verksamheten krävs, och inte heller några större krav på verksamhetens omfattning.⁷ I de flesta fall gällande hästköp är säljaren näringsidkare och köparen konsument, vilket enligt 4 § KöpL gör att KKL blir tillämplig. Ofta är de som föder upp och säljer hästar enbart en person som bedriver denna verksamhet av generell liten omfattning, där de enbart säljer några enstaka hästar om året, därför drabbas de mindre uppfödarna av de tvingande reglerna som återfinns i KKL.⁸

Skulle fallet inte varit så och båda parterna är näringsidkare eller privatpersoner tillämpas KöpL istället. KöpL är dispositiv, vilket gör att det finns utrymme för parterna att avvika från bestämmelserna eftersom avtalsfrihet råder inom tillämpningsområdet för KöpL. I många fall när man avtalar bort köplagens regler så ersätts de av standardvillkor.⁹ Det kan leda till tolkningssvårigheter vid eventuella tvister.

⁶ Motion 2021/22:3100 sid 2.

⁷ Kutteneuler, kommentaren till 2 § KKL.

⁸ Motion 2021/22:3100 sid 2.

⁹ Lehrberg, Bert, Köplagens dispositiva karaktär, <https://svjt.se/svjt/2019/236> hämtad: 2023-03-29.

Trots att hästköp är en specifik form av köp av stor betydelse för såväl köpare som säljare är det ett relativt outforskat ämne som det finns mycket oklarheter kring. Det gör att det är ett intressant område att fördjupa sig i, och speciellt eftersom det antingen bedöms enligt KöpL eller KKL, författningar vilket de flesta kan relatera till.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka den nya konsumentköplagen utifrån en granskning av gällande rätt för återopande av fel i häst. Detta syfte har lett till följande frågeställningar:

- *Vilken betydelse har näringsidkarbegreppet vid felbedömning?*
- *Vilken betydelse har tillämplig lag?*
- *Hur ser felansvaret ut?*

Uppsatsen kommer enbart att behandla hopp- och dressyrhästar och de faktiska fel som de eventuellt besitter. Gällande redogörelsen för fel i häst är det själva felbedömningen och felansvaret som kommer att tas i beaktning, samt vilken upplysnings- och undersökningsplikt som säljaren respektive köparen har.

1.3. Avgränsningar

Uppsatsen kommer inte att behandla några aspekter av galopp- och travhästar. Detta eftersom galopp- och travhästar har en annat typ av användningsområde där det även finns en spelaspekt och en annan typ av kultur, både vid köp, användning och i tävlingsmanhang. Svenska Ridsportförbundet skiljer även på dessa användningsområden, vilket denna uppsats också kommer att göra.

När ett avgörande ska göras kring vilken lag som ska appliceras måste det utredas vilken ställning parterna har. Ett antagande att köparen alltid är en konsument kommer därför att göras i denna uppsats. Fokuset kommer istället ligga på att

utreda huruvida säljaren räknas som en privatperson eller som en näringsidkare. En analys av köparens ställning kommer inte att göras. I praktiken behövs generellt inte köparens position utredas närmre då denna inte blir föremål för tvister.

Angående felbedömningen kommer inte rättsliga fel eller rådighetsfel behandlas eftersom det inte är lika vanligt när det kommer till hästköp, däremot förklaras rådighetsfel respektive rättsligt fel kort i uppsatsen. Det kommer inte att göras någon skildring av påföljder av fel såsom skadestånd, avhjälpande eller liknande. Detta eftersom helt andra aspekter då hade behövts analyseras, vilket det inte finns utrymme för i denna uppsats.

1.4. Metod och material

För att besvara uppsatsen syfte och frågeställningar kommer en rättsdogmatisk metod att användas. Syftet med en rättsdogmatisk metod är att applicera en rättsregel på ett rättsligt problem där utgångspunkten är att använda rättskällor och försöka att redogöra för gällande rätt genom att använda rättskällor såsom lagstiftning, förarbeten, praxis och doktrin.¹⁰

Eftersom konsumentköplagen är baserad på två stycken EU-direktiv, samt fall från Högsta domstolen som hänvisar till EU-praxis, kommer den rättsdogmatiska metoden utökas med andra källor och därför en EU-rättslig metod att appliceras. När EU-rätt tillämpas måste de lagar, förordningar och föreskrifter som finns i Sverige tillämpas och tolkas i enlighet med den juridiska metod som är utvecklad från EU-domstolen. Man måste alltså tillämpa den EU-rättsliga metoden för att resultatet ska bli korrekt.¹¹ EU-rättskällor består av bland annat primär- och

¹⁰ Kleineman, Jan, Rättsdogmatisk metod, i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.), Juridisk metodlära, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018. s. 21.

¹¹ Hettne, Jörgen och Ida Otken Eriksson (red.), EU-rättslig metod teori och genomslag i Svensk rättstillämpning, andra upplagan, Norstedts juridik 2011. s. 34.

sekundärrätt, allmänna rättsprinciper och praxis som ska tolkas med deras ändamålsenliga verkan.¹²

Material som har använts är ett antal prejudikat från HD, domar från HovR och TR- samt förhandsavgörande från EU-domstolen. Framför allt har NJA 2018 s. 866 varit av stor vikt då det är vägledande vid tolkning av näringsidkarbegreppet. Även andra rättsfall såsom NJA 2001 s.155 samt C-149/15 rörande köp av andra varor är väsentliga då dessa har berört näringsidkarbegreppet. Vid analys kring felbedömning har det funnits ett antal olika prejudikat kring olika typer av de vanligaste felen i häst, såsom NJA 1976 s. 678 om skador i hovarna och NJA 1922 s. 596 om överbett. I uppsatsen har även använts fall från HovR om kissing spines och fall från Allmänna Reklamationsnämnden (ARN) om sjukdomar i häst. ARN är en myndighet som avger en rekommendation i tvister mellan näringsidkare och konsument.¹³ Eftersom detta inte är en dom utan bara en rekommendation är inte värdet av stor vikt för en bedömning, utan ses bara som en vägledning. Domarna har hittats främst genom en sökning av nyckelord på rättsdatabasen Juno, men även i doktrin.

Eftersom olika avtal har analyserats har det varit relevant att ta upp praxis gällande avtalsutformning, men detta har varit väldigt begränsat och därför har enbart fall från 2019 i TR kunnat nyttjats. Självklart hade avgöranden från HD varit av större vikt, men det finns inte att tillgå. Vidare har Agrias standardavtal legat till grund för en analys av klausuler i standardavtal. Självklart finns det även andra avtal att tillgå men Agria som är ett stort och välkänt försäkringsbolag vad gäller djurförsäkringar har tagit fram detta avtal tillsammans med advokat Frida Treshow vilket gör att det täcker in många relevanta aspekter.

¹² Hettne (2011) s. 40.

¹³ Allmänna reklamationsnämnden, <https://www.arn.se/> hämtad: 05-05-2023.

Gällande doktrin är konsumentköplag (2022:260) för ny för att det ska ha hunnit ges ut någon doktrin. Därför har doktrinen som använts syftat till 1990 års lag istället för 2022, vilket har tagits i beaktande. Därför har mestadels propositioner och SOU:er använts som underlag för beskrivning av konsumentköplagen. Vid begrepp och principer som inte har förändrats används litteraturen.

Litteratur som använts främst kring konsumentköpfrågor är Herres *Konsumentköplagen - en kommentar*. Gällande de frågor som berör Köplagen har främst Håstad och hans *Köprätt* nyttjats och även Ramberg och Rambergs bok *Allmän avtalsrätt* vid analysen kring köpeavtal. Det finns inte något bredare urval av specifik litteratur angående hästköp så därför har de böcker som nämnts ovan använts. För specifik information kring hästjuridik har artiklar i tidningen Hippien eller information från Svenska Ridsportförbundet använts. Lars Deckman som är advokat och arbetat mycket med hästjuridik har även skrivit en artikel "*Fel i häst*" i Ny Juridik som varit av stort intresse när det kommer till definitionen av de vanligaste felen i hästar, men även hur felbedömningen genomförs.

Som nämnts har mycket propositioner, offentliga utredningar och motioner som har varit av väsentlig betydelse använts eftersom ingen litteratur om 2022 års konsumentköplag finns tillgänglig än. Därför har prop 2021/22:85 och SOU 2020:51 som ligger till grund för 2022 års konsumentköplag samt motion 2021/22:3100 om varför hästar inte ska anses som vilken vara som helst använts. Vid användningen av förarbetena måste läsaren dock vara medveten om att dessa bygger på införandet av EU-direktiv, direktiv som Sverige har en skyldighet att genomföra. Däremot har EU inte satt några riktlinjer för köp av djur, utan gett medlemsländerna utrymme att själva analysera huruvida det finns behov av särbestämmelser.

1.5. Disposition

Dispositionen i denna uppsats är följande: kapitel 2 inleds med en kortfattad beskrivning av de två författningarna som kan vara tillämpliga. Därefter utreds frågeställningen kring näringsidkarbegreppet och praxis kring det. Kapitlet avslutas med en sammanfattning och slutsatser. Kapitel 3 syftar till en utredning av felbedömning där först olika typer av fel definieras innan båda lagarna analyseras. Undersöknings - och upplysningsplikten tas också upp, samt olika typer av standardavtal och deras inverkan vid köp av häst. Kapitlet avslutas med prejudikat från HD gällande fel och felbedömningar. Kapitel 4 börjar med att analysera näringsidkarbegreppet samt felbedömningen i de olika författningarna. Vidare görs en analys av Agrias standardavtal och dess klausuler och vad de kan leda till för utfall. Slutligen sammanfattar kapitel 5 denna uppsats och drar slutsatser kring 2022 års konsumentköplag.

2 Tillämplig lag

2.1 Bakgrund till 2022 års KKL

I maj 2019 kom två direktiv från EU som visade på att en förändring av KKL var nödvändig på grund av digitalisering.¹⁴ Ett ytterligare EU-direktiv ligger till grund för den nya lagen vilket syftar till att upprätthålla och förbättra den inre marknadens funktion. Däremot får djur frångås enligt detta direktiv om det beskrivs tydligt och lättillgängligt för konsumenter.¹⁵ Direktivets syfte är att förbättra och upprätthålla en fungerande inre marknad med ett högt konsumentskydd.¹⁶ I ljuset av de nya EU- direktiven gjordes en utredning till den nya KKL där regeringen redogjorde för att det fanns behov av särregler vid köp av levande djur och att de speciella förhållanden som att köpa djur innebär leder till att en specialisering i KKL är nödvändig.¹⁷ Trots att djur inte behöver beaktas enligt direktivet ansåg lagstiftarna att det fanns ett behov av särregler. Som nämnt innebär tillämpningen av KKL en viss ekonomisk risk för näringsidkare att sälja till konsumenter. I förlängningen kan det inte enbart leda till ekonomisk skada för parterna, utan även lidande för djuren. Regleringen bör absolut ge ett konsumentskydd för konsumenterna, men även ta näringsidkarens intressen i beaktande för att få det mer ändamålsenligt och därför rättvist och balanserat, vilket inte har varit fallet när djur har beaktats som vilken annan sak som helst.¹⁸

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/770 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll och digitala tjänster (EUT C 264, 20.7.2016, s. 57.) sid. 1.

¹⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor om ändring av förordning 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG (EUT C 264, 20.7.2016, s. 57.) sid. 14.

¹⁶ SOU 2020:51 s. 69.

¹⁷ Prop 2021/22:85 s. 206.

¹⁸ Prop 2021/22:85 s. 205.

Det har även gjorts särregler för dyrare levande djur. I den nya KKL finns det specifika regler för levande djur som gäller när priset på djuret överstiger en tiondel av prisbasbeloppet,¹⁹ vilket år 2023 innebär en tiondel av 52 500 kronor²⁰. Detta på grund av att handel med dyrare djur utövas av enskilda näringsidkare, vilket gör att konsumenterna inte alltid är den svagare parten, speciellt inte i fall av inköp av en dyr häst.²¹

Det har funnits många skäl angående varför det behövs en ny konsumentköplag och framför allt varför hästar och andra djur behöver separeras från andra typer av varor. De är både större, dyrare och mer komplexa än andra typer av varor vilket gör att både bevisbörda och tvistlösning kan bli problematiskt. På grund av den ekonomiska aspekten görs även en separation av djur som överstiger en tiondel av prisbasbeloppet, vilket hästar alltid gör.

2.2 KKL och KöpL

I en rättslig tvist angående fel i häst är lagvalet väsentligt för bedömningen. Då måste det redas ut vilka som är parter, men också vad som är avtalsföremålet. KKL är tillämplig på lös sak och med lös sak menas fysiska föremål som exempel konsumtionsvaror.²² Hästar räknas som lösa saker. Enligt 1 § gäller KöpL köp av lös egendom och ett köp innebär att den lösa egendomen överläts mot vederlag av pengar.²³ Med lös egendom ingår lösa saker, vilket gör att lagen är applicerbar på köp av hästar.²⁴

¹⁹ Prop 2021/22:85 s. 208.

²⁰ Regeringskansliet, 2022 <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/09/prisbasbelopp-for-2023-faststallt/> hämtad: 10-04-23.

²¹ Prop 2021/22:85 s. 209.

²² Herre, Johnny, Ramberg, Jan *Allmän köprätt*, upplaga 10, Nordstedts Juridik 2022 s. 34.

²³ Håstad, Torgny, *Köprätt och annan kontraktsrätt*, upplaga 7, Iustus förlag 2022 s. 27.

²⁴ Herre och Ramberg, s. 36.

Enligt 4 § undantas konsumentköp från KöpL, vilket visar att lagen inte är tillämplig om KKL är tillämplig istället. Det visar också på betydelsen av näringsidkarbegreppet eftersom det är det som främst avgör om KKL är tillämplig eller inte. Enligt 1 kap 1 § avser lagen lös egendom vilket innebär lösa saker som benämns som varor enligt lagen. Under termen varor ingår levande djur och därför finns det ingen särskiljning av hästar som det numera finns i KKL.²⁵ KöpL är även enligt 3 § dispositiv vilket gör att parterna kan avvika från reglerna och full avtalsfrihet råder.²⁶

Skulle bedömningen göras att säljaren är en näringsidkare, hamnar man som bekant i KKL. Enligt 1 kap 10 § kan man inte ha avtalsvillkor som är till nackdel för konsumenten, eftersom konsumentskyddet ska upprättas.

2.3 Näringsidkarbegreppet och dess betydelse

För att kunna avgöra om man ska tillämpa KöpL respektive KKL på ett rättsligt problem måste först näringsidkarbegreppet redas ut för att man ska kunna avgöra huruvida det handlar om en näringsidkare eller en privatperson för att avgöra lagval. Enligt lag definieras näringsidkaren som en fysisk eller juridisk person vars handlingar är kopplat till dess ändamål och där det finns en korrelation mellan handlingen och den egna näringsverksamheten. Denna definition återfinns även i 1 § 2 kap i KKL. Tidigare har det enbart ställts krav på att det är en person som har agerat i en yrkesmässig karaktär, men senare har sambandsrekvisitet kommit att bli av större betydelse.²⁷ Begreppet näringsverksamhet syftar till en verksamhet av ekonomisk natur som ska verka som yrkesmässig även fast det inte krävs något vinstsyfte.²⁸ Begreppet ska tolkas utifrån ett konsumentskyddsperspektiv och eftersom konsumenten i vanliga fall befinner sig

²⁵ Håstad, s. 29.

²⁶ Munukka, Lagkommentar till 3 § KöpL.

²⁷ Herre, Johnny, *Konsumentköplagen en kommentar*, 5 uppl., Norstedts Juridik, 2019 sid 63. *Jag är medveten om att detta är äldre doktrin för KKL men det används enbart till begrepp som inte ändrats.*

²⁸ Herre, s. 64.

i underläge och därför vill man säkerställa att konsumentskyddet upprätthålls.²⁹ Om en person som i normala fall verkar som näringsidkare säljer en vara till en konsument, krävs det att han eller hon gör detta i egenskap som privatperson och att det handlar om varor som normalt inte säljs inom näringsverksamheten.³⁰

För att kunna bedöma vilken lag som ska tillämpas vid köp av häst måste det göras en bedömning kring i vilken roll näringsidkaren har agerat i, vilket kan vara svårbedömt då det inte alltid är en tydlig distinktion i hästbranschen. Begreppet hobbyverksamhet har inte någon tydlig definition men det är en självständig verksamhet som inte ska räknas som en näringsverksamhet.

Näringsverksamhetsbegreppet definieras i 13 kap 1 § Inkomstskattelagen som anger att det ska vara en förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Enligt skattemässiga regler skiljs hobby- och näringsverksamhet där de tre rekvisiten: självständighet, varaktighet och vinstsyfte måste vara uppfyllda för att verksamheten ska kunna klassas som näringsverksamhet i skattemässig mening. Detta gör att begreppet har olika betydelser i olika rättsliga kontexter eftersom i köprättslig mening behöver rekvisitet vinstsyfte inte vara uppfyllt.³¹ I en hästverksamhet kan detta bli svårbedömt eftersom det ofta bedrivs flera olika verksamheter samtidigt då man som hästägare kan ha en affärsmässig verksamhet och samtidigt äga och sälja privata hästar. Därför behöver det göras en helhetsbedömning kring syftet med försäljningen och i vilken roll som säljaren har agerat i för att bestämma vilken lag som kommer att appliceras.

²⁹ Herre, s. 63.

³⁰ Herre, s. 65.

³¹ Skatteverket, 2009 <https://www.skatteverket.se/foretag/drivaforetag/startaochregistrera/vadarnaringsverksamhet.4.6efe6285127ab4f1d25800025792.html> hämtad: 10-04-23.

2.4 Betydelsefulla prejudikat kopplat till begreppet näringsidkare

Nedan följer en redogörelse för betydelsefulla prejudikat gällande begreppet näringsidkare.

2.4.1 NJA 2018 s. 866

Hästen Favor såldes 2013 av E.F till L.S för 35 000 kronor med en handpenning på 3500. L.S väckte talan och yrkade att E.F skulle betala tillbaka handpenningen, samt utge skadestånd på grund av fel i hästen. L.S hävdade också att E.F hade sålt hästen i egenskap av näringsidkare, och att man därför borde tillämpa KKL. E.F bestred detta och menade att försäljningen hade gjorts i egenskap av privatperson och att KöpL därför skulle vara tillämplig på tvisten.

Genom en mellandom avgjorde TR att KKL var tillämplig eftersom det var tydligt att E.F vid försäljningen drev en näringsverksamhet, vilket man kunde avläsa på Facebook där det fanns en sida med beskrivning av verksamheten. Trots att Favor inte har varit registrerad i firman, men hästen fanns på gården och ingick därmed i samma sammanhang som hästarna som var registrerade i E.Fs bolag. Därför menade TR att det inte har gjorts någon tydlig separation.

HovR menade att den näringsverksamheten som bedrivits har varit mycket begränsad och enbart inneburit någon enstaka försäljning. Försäljningen av Favor hade haft en starkare anknytning till EF:s privatliv än till verksamheten vilket gjorde att HovR fastställde att KöpL är tillämplig i målet. HD tog därefter upp målet för att undersöka om näringsverksamhet hade bedrivits och om försäljningen i så fall haft ett samband med verksamheten.

HD definierar begreppet enligt direktivet till konsumentköplagen. Direktivet definierar säljare som en fysisk eller juridisk person som säljer konsumentvaror. I mål C.149/16, EU:C:2016.840 fastställde EU-domstolen att säljare som motsvaras av begreppet näringsidkare ska tolkas som ett unionrättsligt begrepp.

Näringsidkarbegreppet ska även anknyta till näringsverksamheten, som ska vara av ekonomisk natur och betecknas som yrkesmässig.

HD påpekar också att den skatterättsliga bedömningen saknar betydelse vid en konsumenträttslig bedömning. Det behövs också att säljaren i detta fall ska agerat i samband med näringsverksamheten som beskrivs i 1 § KKL (konsumentköplag 1990:932) och att avtalet är sammankopplat med näringsverksamheten om säljaren säljer saker som ligger utanför den. Bedömningen ska göras i ljuset av den typiske konsumentens skyddsintresse och om säljaren vid avtalets ingång har en överlägsen ställning gentemot konsumenten. I detta fall var E.F som nämnt registrerad under en firma, och även för F-skatt. Även fast det var en liten enskild firma så görs bedömningen att E.F enligt konsumentköplagens mening har bedrivit en näringsverksamhet. När det är fastställt att hon har bedrivit en näringsverksamhet så är nästa frågeställning huruvida försäljningen av hästen Favor hade koppling till denna verksamhet, vilket HD anser att den inte har. Hästen var köpt flera år innan företaget registrerades och var inte bokförd i verksamheten. E.F har även annonserat hästen som privatperson och inte i egenskap av näringsverksamhetens Facebooksida. Därför gör HD bedömningen att Köplagen är tillämplig på tvisten.

2.4.2 NJA 2001 s. 155

Magnus R förde en stämning mot Torbjörn Ö efter att han hade förvärvat en segelbåt mot en köpeskilling som uppgick till 1 102 158 kronor. Magnus R väckte talan eftersom båten marknadsförts som svensktillverkad, men det upptäcktes efter köp att den i själva verket var tillverkad i Polen och därför skulle han egentligen ha betalat 20 % mindre. TR avgjorde dock att den värdeskillnaden uppgick till 10 %. Frågan i målet, för att avgöra felpåföljden var vilken av KöpL, respektive KKL som var tillämplig, vilket TR ansåg att KKL var i detta fall. HovR ändrade däremot TRs domslut och menade att KöpLs regler istället var tillämpliga.

HD resonerade kring hur försäljningen hade gått till och i vilket sammanhang Torbjörn Ö hade agerat i. Han hade inom sin näringsverksamhet producerat och sålt liknande båtar som han hade sålt till Magnus R, och den specifika båten hade

dessutom en stark koppling till hans verksamhet. Därför bedömde HD att det var KKL som är tillämplig i detta fall och applicerade därför den när felbedömningen skulle göras. Enligt 16 § KKL är en vara felaktig om den avviker från avtalet eller köparens befogade förväntningar. Den båt av samma modell men som tillverkades i Polen hade ett lägre marknadspris än den som tillverkades i Sverige. Detta var inget som parterna har avtalat eller diskuterat, men informationen förekom i marknadsföringen av båten. Enligt 19 § KKL kan en vara anses som felaktig om den inte överensstämmer med de uppgifter säljaren har lämnat i marknadsföringen, däremot ansåg HD att det inte ger stöd för felansvar i detta fall. Majoriteten dömde till Magnus R:s fördel och menade att han inte hade kunnat veta var den tillverkades och att han borde ha blivit upplyst om detta före köp och därför hade han rätt till en nedsättning av köpeskillingen.

2.5 Praxis från EU-domstolen

Nedan följer en redogörelse för betydelsefulla förhandsavgörande gällande begreppet näringsidkare.

2.5.1 C-149/15 om näringsidkare som agerat mellanhand

Förhandsavgörandet hade gjorts på begäran för tolkning av direktiv 1999/44/EG angående försäljning av konsumentvaror och förknippade garantier. Sabrina Wathelet hade i egenskap av konsument köpt en begagnad bil hos verkstaden Bietheres. Efter att hon lämnat in den på lagning och fått en faktura om 2 000 euro menade hon att bilverkstaden i egenskap av bilens säljare borde stå för reparationskostnaderna. Bilverkstaden hävdade däremot att de enbart agerat mellanhand åt en privatperson och att denne varit den ursprungliga säljaren. EU-domstolen prövade därför om konsumenten hade det konsumentskydd som återfinns i direktiv 1999/33, vilket beror på om mellanhanden kan betraktas som säljare i den mening som beskrivs i direktivet. Begreppet säljare har ingen hänvisning till nationell rätt och ska därför anses som ett självständigt unionrättsligt begrepp. Säljare definieras som ”en fysisk eller juridisk person som

enligt avtal säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet²⁹. Det hänvisar dock inte till någon mellanhand eller mellanhandens ansvar gentemot konsument. I detta fall menade domstolen även att man ska beakta konsumentskyddet och att konsumenten ska informeras om säljarens identitet och i vilken roll som säljaren agerat i. Därför bedömde domstolen att Sabrina i detta fall har blivit vilseledd. Därmed ska direktivet tolkas på så sätt att det även är gällande för en näringsidkare som agerar mellanhand för en privatperson, och som inte har varit noggrann med att informera detta gentemot konsumenten.

2.5.2 C-147/16 om direktiv 93/13/EEG om oskäliga avtalsvillkor för konsument

I ett mål från EU-domstolen begärdes ett förhandsavgörande om tolkning av direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i ett konsumentavtal. Syftet med direktivet är att skydda konsumenterna från oskäliga avtalsvillkor mellan näringsidkare och konsument. Det beskrivs att avtalsvillkor som inte varit föremål för individuell förhandling ska anses oskäligt om det i strid med god sed medför en betydande obalans och en nackdel för konsumenten. Har inte konsumenten haft möjlighet att påverka villkorets innehåll som vid standardavtal ska det alltid anses som att villkoren inte har varit föremål för individuell förhandling. Om en näringsidkare menar att standardvillkoren varit föremål för individuell förhandling är det näringsidkaren som har bevisbördan för det.³²

I fall C-147/16 hade Susan en skuld till ett lärosäte om 1 546 euro som avsåg inskrivningsavgifter och kostnader för en studieresa. Hon och skolan kom överens om en räntefri avbetalningsplan i ett skriftligt avtal. Där fanns även med en klausul som sa att det skulle läggas på en dröjsmålsränta på 10 % per år, och en kostnad för indrivningskostnader skulle betalas vid utebliven betalning. Susan betalade inte skulden och skolan väckte sen talan mot henne för att hon skulle

³² Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om skäliga villor i ett konsumentavtal sid. 1.

betala huvudfordran och dörjmålsräntan. Den belgiska domstolen ställde då tre frågor till EU-domstolen. De frågorna var först om den nationella domstolen är behörig att pröva huruvida avtalet omfattas av tillämpningsområdet och sen gäller en fristående anstalt som tillhandahåller subventionerad undervisning mot betalning som ett företag i union rättslig mening och tredje slutligen ska skolan anses vara näringsidkare enligt direktivet?

EU-domstolen meddelade följande dom angående tolkningsfrågorna. Direktiv 93/13/EEG ska tolkas så att nationell domstol som är behörig att pröva huruvida de avtalsvillkor som ligger till grund för talan är även skyldig att pröva om det avtalets villkor omfattas av direktivets tillämpningsområde. Sedan att artikel 2 c i direktivet ska tolkas som att en fristående läroanstalt som genom avtal slutit en överenskommelse med en student ska anses som en näringsidkare. Detta eftersom i ett sådant avtal finns det en obalans mellan skolan och studenten där skolan har tillgång till fackkunskaper som inte studenten har. Domstolen nämner också att begreppet näringsidkare är ett funktionellt begrepp som kräver en bedömning av avtalsförhållandet och huruvida personen i verksamheten bedriver en näringsverksamhet med ett yrkesmässigt syfte.

2.6 Slutsatser

För att KöpL ska vara tillämplig gäller 1 § köp av lös egendom och den gäller vid köp mellan två näringsidkare eller vid köp mellan två privatpersoner. Vid köp där säljaren är privatperson och köparen en näringsidkare och är KöpL inte tillämplig eftersom det är konsumentköp. Därför är näringsidkarbegreppet av stor betydelse. En näringsidkare definieras i 1 § 2 kap KKL och syftar till ”en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten”. Detta begrepp måste definieras för att kunna avgöra vilken lag som ska appliceras, vilket kan vara svårt att definiera och i ett köprättsligt sammanhang skiljs definitionen gentemot en skatterättslig mening.

Omständigheterna runt köpet är en viktig faktor för att kunna göra en helhetsbedömning och även fast en näringsverksamhet har bedrivits så betyder inte det att det har en koppling till en enskild försäljning. Detta är vanligt i

hästsammanhang där det ofta bedrivs små verksamheter med syften som går utanför försäljning av hästar.

Detta visades i NJA 2018 s. 266 där trots att säljaren hade en uthyrning av hästar så hade det ingen koppling till försäljningen av en specifik häst och hästen hade ingen koppling till näringsverksamheten.

Det visar även vikten av sambandsrekvisitet, att det ska finnas en tydlig koppling mellan försäljningen och näringsverksamheten. Sambandsrekvisitet var relevant även i NJA 2001 s 155 där HD fann att det fanns en stark koppling mellan båten och näringsverksamheten. Även i de fall där näringsidkaren enbart agerat i egenskap av mellanman till en privatperson kan även näringsidkaren anses ha agerat som säljare som parten definieras i direktiv 1999/33. Konsumentskyddet ska även beaktas när det gäller avtal och en läroanstalt ska anses som näringsidkare eftersom denne har en starkare ställning än en konsument, och även besitter en bredare fackkunskap.

3. Felansvar i häst

3.1 Definition av fel

Det är ändamålet med hästen som avgör vad som kan anses vara fel, ett exteriörfel kan vara avgörande för en avelshingst, men inte spela någon roll för en tävlingshäst.³³ Det vanligaste felet vid hästköp är ett så kallat lynnesfel, vilket innebär att den avviker från vad köparen har velat använda hästen till. Inom ridsport är samspelet mellan häst och ryttare viktigt och även fast de är duktiga separat så betyder inte det att matchningen dem sinsemellan alltid fungerar. Oftast köps framgångsrika och duktiga hästar för att den nya ryttaren också vill tävla på den nivån som hästen har varit på med den tidigare ägaren. Ibland händer det då att ryttaren inte har den kunskap eller erfarenhet som krävs för att kunna ta upp hästen på den nivån, och därefter börjar ryttaren att leta fel när det inte blir lika framgångsrikt som med förra ägaren. Då finns det fall när ryttaren gör gällande lynnesfel i form av istadighet, när det ofta är ryttaren som inte besitter den kunskap som är nödvändig.³⁴

De vanligaste sjukdomarna hos en häst är hälta, överbelastning, kissing spines och övriga ryggproblem. Även andningsproblem såsom bronkit, lösa benbitar och spatt.³⁵ Med spatt innebär det att hästen har en ledinflammation i hasen, vilket är en långsam process där ledbrosket successivt smälter ned och bildar ett nytt ben runt leden. Detta är ett allvarligt fel som ofta slutar med avlivning. Veterinären kan ofta med hjälp av röntgenbilder bestämma någon form av tidpunkt när sjukdomen uppkom, vilket ofta kan visa på relativt långt tillbaka i tiden.³⁶

³³ Deckman, Lars, Ny juridik 2:09 s. 43.

³⁴ Ny juridik 2:09 s. 48.

³⁵ Ny juridik 2:09 s. 44.

³⁶ Ny Juridik 2:09 s. 46-47.

Det gjordes en röntgenundersökning vid Helsingborgs Djursjukhus som visade på att 80–90% av 60–90 stycken friska hästar hade kissing spines.³⁷ En studie vid Cambridge Universitet undersökte med hjälp av ultraljud de ligament som förbinder tornutskottens delar som ligger längs ryggraden. Syftet med denna studie var att se om förändringarna berodde på användningen av hästen eller om det var kliniska symptom, och avvikelser visade sig på samtliga av de 39 undersökta hästarna.³⁸ Om en köpare vill påvisa på fel på grund av att matchningen mellan ryttare och häst är ryggröntgen en ganska vanlig sak och visar den på kissing spines brukar köparen använda det som en anledning till att häva köpet. Då måste en bedömning angående klinisk relevans göras eftersom rönkenavvikelserna inte är tillräckligt för att häva köpet.³⁹

Osteochondros (felstavat) är också ett vanligt sjukdomstillstånd som innebär "lösa benbitar" och då upptäcks förändringar i tillväxtbrosket på hästen som gör att den inte bildar "normala" ben. Detta framkommer genom hälta hos hästen, men i vissa fall behöver inte osteochondros ge symptom alls. Utvecklingen av sjukdomen utvecklas under tillväxtperioden hos hästen, även fast symptomen kan visas långt därefter. Därför kan man som köpare anta att sjukdomen fanns där vid tidpunkten för köpet eftersom den börjar utvecklas redan vid en väldigt ung ålder på hästen.⁴⁰

Ett problem som utvecklats under senare år är sjukdom hos häst, och framför allt kvarka. Kvarka är en luftvägssjukdom som både kan vara allvarlig, eller i vissa fall enbart likna en förkylning.

³⁷ Kissing spines är en sjukdom där mellanrummen mellan kotorna i ryggraden nästan är obefintliga. Då börjar tornutskotten i ryggraden att överlappa och skava på varandra vilket gör att hästen får ont HippiSon <https://www.hippson.se/artikelarkivet/veterinar/manga-hastar-lever-bra-liv-trots.htm> hämtad 04-05-2023.

³⁸ Ny Juridik 2:09 s. 44.

³⁹ Ny Juridik 2:09 s. 45.

⁴⁰ Ny Juridik 2:09 s. 46.

I vissa fall medför kvarka andra allvarliga följsjukdomar såsom lung – eller muskelinflammationer. Hästinfluensa likt kvarka innebär att hästarna får feber, hosta och blir hängiga.⁴¹

Det finns olika typer av fel hos häst i köprättslig mening såsom faktiska fel, rättsliga fel och rådighetsfel. Skulle en häst ha lösa benbitar och visa symptom på det, räknas det som faktiska fel. Skulle en häst vara felaktigt mätt i mankhöjd och därmed räknas som häst istället för ponny så föreligger det ett rådighetsfel. Med rättsligt fel innebär att tredje man kan göra gällande panträtt, retentionsrätt eller liknande rätt, vilket gör att det strider mot köpeavtalet⁴² Oavsett vilken typ av fel som en häst kan ha måste det även ifrågasättas och bevisas huruvida hästen har haft fel vid tidpunkten för köp eller om felet har uppstått efter. Det kan också vara svårbedömt eftersom röntgenbilder ofta inte enbart kan stå sig som bevis och eftersom de enbart har fångat in ett specifikt tillfälle i hästens stadie.⁴³

3.2 Felbedömning enligt KKL

I 2022 års KKL har ändringar gjorts gällande förutsättningar för felbedömning vid handel med levande djur. Den generella förutsättningen för felbedömning av varor i allmänhet är inte ändamålsenlig vid köp av levande djur eftersom det innebär en högre risk för näringsidkarna att sälja till konsumenter. Detta kan leda till processer och tvister som inte är för djurens bästa och kan därför skapa lidande för djuren. Reglerna har därför behövt ändras för att vara rättvisa och mer balanserade och skäliga. Lagstiftaren har velat utforma en spridning av den ekonomiska risken mellan näringsidkaren och konsumenten vid eventuellt fel i

⁴¹ Statens veterinärmedicinska anstalt, *Kvarka hos häst*, 2022 <https://www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/kvarka-hos-hast-streptococcus-equii/> hämtad: 24-04-23.

⁴² Håstad, 2022 s. 146.

⁴³ Ny Juridik 2:09 s. 63.

djuret. Felbedömningen av djur är mer svårbedömt eftersom den framtida utvecklingen är oviss. Den reglering som funnits tidigare har lett till att näringsidkare har undvikit att sälja till konsumenter, vilket har lett till att konsumenter har sökt sig till att köpa djur som förts in i landet under riskfyllda förhållanden.⁴⁴

En annan problematik som funnits i 1990 års KKL gällande felavgörande och bevisbörda är att näringsidkaren har kunnat bli ansvarig för fel som visat sig upp mot två år efter avlämnandet. I 2022 års KKL har tiden kortats ner till enbart 6 månader efter att djuret har avlämnats.⁴⁵ Upptäcks ett fel 6 månader efter avlämning ska det ansetts ha funnits där från början, om inte näringsidkaren bevisar något annat, den så kallade presumtionsregeln, se 4 kap. 18 § KKL. Vid köp av dyrare djur har parterna en möjlighet att avtala bort denna regel, vilket innebär att det är konsumenten som ska bevisa att felet har funnits där från början. Anledningen är att hästar och andra djur är komplexa och föränderliga, samt att det är svårt för näringsidkaren att veta hur djuret har använts sedan det såldes.⁴⁶ Eftersom felbedömningen av häst kan vara svår och utgångspunkten är att avvikelser innebär att något har påverkat djurets funktion eller frågå vad parterna har avtalat om finns det fog att ge parterna möjlighet att kunna avtala bort presumtionsregeln helt.⁴⁷ Skulle ett avtal ingås med detta innehåll innebär det i praktiken att ansvaret läggs på konsumenten att kunna bevisa att felet har funnits där från början.

Det har även kommit uppdaterade regler för undersökningen vid köp av dyrare djur, detta innebär att konsumenten inte får åberopa de fel som han eller hon har märkt eller borde ha märkt vid en undersökning, se 4 kap. 19 § KKL. Inför ett hästköp så sker det i vanliga fall någon form av besiktning från en veterinär, där

⁴⁴ Prop 2021/22:85 s. 205.

⁴⁵ Prop 2021/22:85 s. 213.

⁴⁶ Prop 2021/22:85 s. 213.

⁴⁷ Prop 2021/22:85 s. 215.

besiktningsintyget läggs till grund för en teckning av försäkring. Denna undersökning görs enbart vid en tidpunkt och ett tillfälle. Därför finns det risk för brister i den, det är likaså svårt att mäta avvikelser eftersom förekomsten av dem beror helt på användningsområdet för hästen. Vid fel som uppstår efter köpet är röntgenbilder det som i de flesta fall används som bevis, där, trots en bedömning med resultatet ”felritt” från början inte behöver betyda att felet inte har funnits där från början.⁴⁸

Detta visar på att felbedömningen av häst kan vara problematisk och leda till tvister, men vid köp av så pass dyra djur borde ske i större omsorg från båda parternas håll. Därför är införlivandet av undersökningsregel ett bidrag till en ökning av omsorgen. Eftersom hästar har så pass olika användningsområden så måste det framföras innan köpet för att få ett tydligare underlag och att djuret ska må så bra som möjligt efter försäljning. Detta gör att den nya KKLs undersökningsregel motsvarar den i KöpL, se 20 §, att fel som borde ha upptäckts inte får åberopas som fel senare. Även detta leder till ett ökat skydd för näringsidkaren förutom om denne har agerat i strid mot tro och heder eller grovt vårdslöst.⁴⁹

Gällande riskbedömning och fråga om befintligt skick har det inte gjorts några särregler för djur utan riskbedömningen görs i enlighet med 2 kap. 6 § KKL som säger att risken övergår när varan har avlämnats. Näringsidkaren kan ha varan redo för avhämtning och är inte skyldig att skicka varan även om parterna kan avtala om att näringsidkaren ska ordna med transporten.⁵⁰ Enligt 4 kap 1 § ska varan i fråga om art, beskrivning, mängd och kvalitet stämma överens med det som följer av avtalet. Den ska också vara ägnad för det särskilda ändamål som varan skulle användas till och som konsumenten har informerat näringsidkaren om. Det är de egenskaper som näringsidkaren har hänvisat till genom att visa upp

⁴⁸ Prop 2021/22:85 s. 211.

⁴⁹ Prop 2021/22:85 s. 212.

⁵⁰ Kutteneuler, Lagkommentar till 2 kap 1 § KKL.

varan⁴⁶. Visar näringsidkaren upp hästen som en hopphäst så är det de egenskaperna som hästen ska besitta. 4 kap. 1 § andra stycket KKL anger att om köparen vill ha hästen till ett visst ändamål och näringsidkaren säger att den är ämnad för det ändamålet så ska den fungera till det. Däremot ska varan inte anses felaktig enligt 4. kap 7 § om näringsidkaren rättat uppgifterna före köpet, om uppgifterna inte har inverkat på köpet eller falska uppgifter lämnats av någon annan som näringsidkaren inte kände till. Enligt 5 kap. 2 § KKL ska en reklamation göras inom 2 månader efter det att konsumenten har märkt felet. Fel preskriberas enligt andra stycket i ovannämnd § om det inte framställs inom två månader från utgången av tidsperioden för näringsidkarens felansvar, vilket för djur är 6 månader.

3.3 Felbedömning enligt KöpL

Om relationen mellan säljare och köpare utgår från att båda parterna är privatpersoner hamnar man i KöpLs felbestämmelser. Eftersom hästar är levande djur så blir varans skick i en ständig förändring. På grund av detta är tidpunkten för bedömning viktig där 21 § KöpL anger att säljaren ansvarar för fel för som funnits där vid tidpunkten för riskövergång även om felet visar sig senare.

Riskövergången regleras i 13-16 §§ och av det följer att felbedömningen ska ske vid tidpunkten för avlämnandet.⁵¹ Enligt 13 § går risken över på köparen när varan har avlämnats enligt avtalet och enligt 6 § sker detta när köparen eller en representant har tagit hand om varan⁵² Ofta köps hästar över hela Sverige och blir då transporterade, vilket gör att 7 § om transportköp ska tillämpas. Om hästen ska transporteras inom samma område (sk platsköp) sker avlämnandet när hästen har överlämnats till köparen.

Säljaren svarar då för transportkostnaderna och står för risken under transporten.⁴⁹

Är det en fråga om distansköp sker avlämnandet när varan överlämnas till en oberoende transportör enligt 7 § 2 st. I sådana fall är det istället köparen som står

⁵¹ Munukka, Lagkommentar till 13 § KöpL.

⁵² Håstad, 2022 s. 38.

för kostnaderna, och därmed också riskerna och köparen kan därför inte klandra säljaren för eventuella skador som inträffar under transporten.⁵³

Vad köparen kan kräva gällande varan och dess kvalité bestäms i första hand av vad de har avtalat om. Enligt 17 § KöpL ska varan i fråga om kvalité och egenskaper stämma överens med vad som följer avtalet. Därför är avtalsutformningen viktig vid köp av häst. Om den avviker från det som beskrivs i lagen eller från vad köparen med fog kunnat förutsätta anses den som felaktig.⁵⁴ Enligt 18 § kan det även förekomma fel om hästen inte stämmer överens med de uppgifter som lämnats av säljaren vid marknadsföringen eller före köpet, om inte säljaren inte känt till eller borde känt till det. Det är enbart uppgifter gällande egenskaper och användning, och prissättning kan därför inte medföra något annat ansvar⁵⁵. Det ska också enligt 18 § enbart handla om marknadsföringsuppgifter som hade inverkat på köpet och det behöver inte vara avgörande för att vilja sluta avtal utan det räcker med att uppgifterna ändrar eller bidrar till köparens befogade förväntningar.⁵⁶

I hästbranschen innebär detta att en häst som marknadsförs som hopphäst ska kunna användas till hoppning, eller ett avelssto ska kunna användas för avel. Där kan det återigen bli problematiskt om en häst marknadsförs att kunna hoppa en viss höjd på en viss typ av hinder, men senare inte visar sig kunna det. Då får det göras en bedömning om det beror på ryttarens förmåga eller om det faktiskt är fel i hästen. Hästens användningsområde, marknadsföringen och avtalsutformningen är alltså väldigt viktigt vid en felbedömning för att avgöra huruvida det föreligger fel. Skulle det föreligga ett fel som funnits där vid tidpunkten för köpet måste köparen reklamera varan. Detta måste enligt 32 § KöpL göras inom skäligen tid efter

⁵³ Håstad, 2022 s. 39.

⁵⁴ Håstad, 2022 s. 75.

⁵⁵ Munukka, Lagkommentar till 18 § KöpL.

⁵⁶ Kihlman, Lagkommentar till 18 § KöpL.

felet märkts eller borde ha märkts. Preskriptionstiden för åberopande av fel är 2 år från att varan mottagits, och senare får inte felet åberopas.

3.3.1 Disposivitet och avtalstolkning

Eftersom KöpL enligt 3 § är dispositiv finns det utrymme för parterna att avtala om annat än det som står i lagen. Vid tolkning av avtal hamnar man istället i lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (AvtL) och dess bestämmelser. Enligt 1 § AvtL är anbud och accept bindande, och även huvudregeln *pacta sunt servanda*, avtal ska hållas. Det finns inga formkrav för att avtal ska vara bindande och de kan vara muntliga lika väl som skriftliga, även fast det är svårare att tolka och bevisa ett avtal som ingåtts muntligt. 3 § KöpL säger vidare att lagens bestämmelser inte tillämpas i den mån annat följer av avtalet. "Följer av avtalet" menar på att lagen inte bara ska åsidosättas av något som är avtalat utan även när något är en utfyllnad i avtalet mellan parterna.⁵⁷ Parterna får alltså avtala om annat än det som står i KöpL och friskriva sig, men med förutsättning att det inte är oskäligt och därför kan jämkas enligt 36 § AvtL. Hade KKL tillämpats hade man däremot enligt 10 kap. 1 § inte fått friskriva sig eller upprätta avtalsvillkor som är till nackdel till konsumenten.

Det finns olika sätt att friskriva sig på, såsom en generell ansvarsbegränsning avseende alla avtalsbrott, eller en mer konkret friskrivning gällande vissa typer av avtalsbrott.⁵⁸ För att en friskrivning ska få effekt så bör ansvarsbegränsningarna utformas så att de är så klara och tydliga som möjligt.⁵⁹ En problematik med friskrivningar är frågan om att varan ska vara i befintligt skick enligt 19 § KöpL. En friskrivning av befintligt skick är oförmånlig för köparen eftersom den menar att det inte kan föreligga fel i rättslig mening. Däremot trots att man friskrivit sig från befintligt skick så går det att åberopa fel ändå och hästsäljare avråder från att

⁵⁷ Håstad, 2022 s. 32.

⁵⁸ Ramberg, Jan, Ramberg, Christina *Allmän avtalsrätt*, Norstedts Juridik, Stockholm 2016 s. 252.

⁵⁹ Ramberg och Ramberg, 2016 s. 253.

använda begreppet befintligt skick vid en friskrivning.⁶⁰ Friskrivningar fritar inte heller en part från ansvar i helhet gällande skicket på varan och omständigheter kring det.⁶¹ I NJA 1975⁶² godtog däremot HD en generell ansvarsbegränsningsklausul, vilket leder till att man inte kan dra någon slutsats att sådana friskrivningar aldrig gäller. Applicerat på hästbranschen är det svårt att friskriva sig från 19 § KöpL eftersom en häst fortfarande måste gå att använda till det ändamål som den är ämnad för att göra, har man exempelvis köpt en hopphäst måste den gå att använda till hoppning.

Det finns ett standardavtal som används vid hästköp som Agria Djurförsäkringar har upprättat och som är mycket använt i branschen, se bilaga. Standardavtal är inte definierat i lag och begreppet innebär att det är samma avtalstext som kan användas flera gånger i olika avtal och mellan olika parter. Ibland är vissa delar av avtalet standardiserade och ibland är hela avtalet det.⁶³ Grundproblemet med standardavtal är att parterna inte har förhandlat den standardiserade texten, och vet därför inte på vilket sätt eller på vilka grunder som de har blivit bundna av avtalet. Även om parterna inte läst eller förstått standardavtalets delar så blir de bundna oavsett om det motsvarar parternas avtalsvilja eller inte.⁶⁴ Agrias standardavtal innehåller klausuler som reglerar upplysningar om skick, användningsområden, riskens övergång etc. Även om standardavtalet sätter upp vissa viktiga områden såsom upplysningar om skick finns där ett stort utrymme för parterna att fylla i de tomma delarna själv, vilket två näringsidkare har större utrymme till att göra.

⁶⁰ Ny juridik 2:09 sid. 43.

⁶¹ Prop 1988/89: 76 sid. 91.

⁶² I NJA 1975 s. 545 hade en köpare genom en klausul med bindande verkan avstått från alla anspråk mot säljaren för brister eller fel i en fastighet. En klausul som HD fann så tydlig att den skulle vara giltig.

⁶³ Ramberg och Ramberg, 2016 s. 150.

⁶⁴ Ramberg och Ramberg, 2016 s. 152.

Ett fall från TR 2019 visade på problem med en friskrivning vid köp av häst. Firedam AB (kärande) hade köpt en häst av Hästport och Hälsocenter (svarande) i syfte att tävla i hoppning på hög nivå. De upprättade även ett köpeavtal där det tilltänkta ändamålet var hoppning, och där det även ingick en klausul om vilket skick hästen var i. I köpeavtalets 11 § fanns det en friskrivning som friskrev säljaren från lösa benbitar och kissing spines. Det fanns också upplysningar, användningssätt och hästens skick. I 10 § om hästens skick fanns även en friskrivning från alla synliga och dolda fel. Där fanns även en förlikningsklausul i avtalet som syftade till oavsett tvist så skulle den lösas genom en förlikning. En kort tid efter köpet började hästen att äta dåligt och verka hängig. Efter en veterinärundersökning visade det sig att hästen hade kronisk njursvikt och behövde därefter avlivas. Felet hade alltså varit dolt för käranden vid tidpunkten för köp och varit av väsentlig karaktär. Parterna har med hjälp av TR kommit fram till en prisreducering från 200 000 till 167 500 kronor.⁶⁵ Att enbart ha en reducereing om 32 500 kronor känns som en relativt liten summa eftersom felet var dolt och så väsentligt att hästen behövde avlivas. TR nämner ingenting om hur friskrivningarna och förlikningsklausulen har påverkat detta men det har eventuellt haft en påverkan på den relativt lilla reduktionen av priset.

3.4 Sammanfattning felbedömning

Sen 2022 års KKL trädde i kraft har reglerna ändrats något och säljaren ansvarar enbart för fel som visar sig inom 6 månader efter avlämnandet. Art, beskrivning, mängd och kvalitet ska stämma överens med det som följer av avtalet.

Konsumenten får inte heller åberopa de fel som borde märkts vid en undersökning. Parterna har dock en möjlighet att avtala bort presumtionsreglen vilket innebär att det är konsumenten som ska bevisa att felet har funnits där från början, och inte näringsidkaren.

Enligt KöpL är tidpunkten för bedömning viktig eftersom säljaren ansvarar för fel som funnits där vid tidpunkten för riskövergång även om det visar sig senare.

⁶⁵ Mål T 7053-19.

Enligt 13-16 §§ sker det vid tidpunkten för avlämnandet. Precis som i KKL ska varans kvalité och egenskaper stämma överens med vad som följer avtalet. Eftersom KöpL är dispositiv och det går att avtala bort det som följer av lagen är avtalsutformningen väsentlig och även om man kan friskriva sig kan det vara svårt att göra det helt från 19 § om befintligt skick.

3.5 Undersökning- och upplysningsplikt

I KöpL finns inga bestämmelser om upplysningsplikt, däremot om säljaren skulle förstå att hästen inte stämmer överens med det som köparen förväntar sig kan säljaren bli ansvarig om inte köparen informeras om förhållandet. Har hästen en tidigare sjukdomshistoria som kan vara av väsentlig betydelse ska säljaren upplysa köparen om detta.⁶⁶ Säljaren kan inte heller hållas ansvarig om han eller hon inte upplyser om saker som den inte har känt till. Om köparen uppmanas att undersöka hästen vid köpet får köparen sen inte åberopa fel som borde ha upptäckts. Fel kan då inte göras gällande senare enligt 20 § KöpL. Annars finns det ingen generell undersökningsplikt för köparen före köpet, kraven varierar beroende på omständigheterna, ofta handlar det om handelsbruk och hästens beskaffenhet.⁶⁷ Eftersom det behövs en veterinärbesiktning för att avgöra det befintliga skicket för försäkringsanledningar, sker det ofta en undersökning ändå. Skulle besiktningen visa på någonting går man ofta vidare och gör fler mer omfattande utredningar.

KKL har inte heller någon generell undersökningsplikt men det finns en uppmaning från näringsidkaren till konsumenten att specifikt undersöka djuret och det är näringsidkaren som har bevisbördan att de har uppmanat konsumenten

⁶⁶ Ny Juridik 2:09 s. 51.

⁶⁷ Ny Juridik 2:09 s. 53.

eftersom baserat på upplysningen till undersökning påverkar det konsumenten till att begränsa eller till och med avstå från att undersöka.⁶⁸

Exempelvis om näringsidkaren har haft en egen röntgenundersökning och visar upp bilderna att det inte finns några avvikelser, då kan det leda till att konsumenten inte undersöker vidare.⁶⁹ Gällande undersökningsplikter återfinns bestämmelserna i 19 § KKL som liknar bestämmelserna i 20 § KöpL, som säger att man inte får åberopa fel som borde ha märkts vid undersökningen. Har konsumenten inte undersökt djuret, trots att näringsidkaren har uppmanat till det minskar möjligheterna till att åberopa fel och kräva påföljder. Även en hänsyn till omständigheterna kring undersökningen och vad man som konsument borde ha märkt tas i beaktning när man åberopar fel eftersom man inte kan åberopa fel som man borde märkt.⁷⁰

Sammanfattningsvis är upplysning- och undersökningsplikten väldigt lika i både KöpL och KKL, eftersom 19 § i KKL är baserad på 20 § KöpL. Det finns generellt ingen undersökningsplikt före köp i någon av författningarna men underlåter köparen trots säljarens uppmaning att undersöka hästen får fel inte åberopas som borde ha upptäckts vid en sådan undersökning. Man får inte heller åberopa fel som man borde ha känt till vid köpet. Dock sker det nästan alltid en veterinärundersökning i samband med köp eftersom försäkringsbolagen behöver underlaget för att kunna försäkra hästen.

⁶⁸ Kutteneuler, Lagkommentar till 19 § KKL

⁶⁹ Prop 2021/22:85 s. 262.

⁷⁰ Prop 2021/22:85 s. 261.

3.6 Praxis Felbedömning

3.6.1 ARN beslut 22/03/34 om kvarka och sjukdom utgör fel

A.E köpte en häst för 79 000 kronor som enligt annonsen var röntgad, nybesiktad och lämpad som hopphäst. När hästen sedan anlände efter några timmar bilfärd så hade den hosta, feber och rinnande näsa. Efter att veterinären tagit prov dagen efter så konstaterades hästinfluensa och falsk kvarka. Eftersom inkubationstiden för det är 2-3 dagar så betydde det att hästen varit sjuk redan vid köp. Har en häst hästinfluensa måste den hållas isolerad i 5-6 veckor och sedan återhämtas i upp mot ett halvår, vilket gör att den inte kan användas under dessa månader. I detta fall fick hästen även ytterligare symptom som innebar en förlängning av isoleringen. Köparen hade begärt prisavdrag om 20.000 kronor vilket ska motsvara veterinärkostnaderna. Säljaren däremot motsatte sig detta eftersom besiktningsintyget som gjordes kort innan köpet visade på att hästen hostade även då och att köparen borde hävt avtalet eller väntat med leverans för att säkerställa att hästen inte var sjuk. Bedömningen som gjordes av ARN var att KKL var tillämplig i ärendet. Frågan om varan är felaktig och om den avviker från vad parterna har avtalat om skulle prövas enligt 16 § KKL. ARN prövade även frågan om varans avlämnande enligt 20 § och vem som varit ansvarig. Säljaren ansvarar för fel som fanns vid avlämnandet, men det är köparen ska bevisa att det är fel på varan. Frågan är också om sjukdom utgör fel i konsumentköplagens mening. ARN bedömde att det inte är rimligt för en säljare av djur att hållas ansvarig för alla sjukdomar som djuret drabbas av. Hästen har inte varit sämre än vad A.E haft anledning att förvänta sig och därför utgjorde inte sjukdomen något fel.

3.6.2 NJA 1922 s. 596 “anses överbett som fel i häst?”

Rättsfallet gällde frågan om köparen haft rätt till återgång av hästköp på grund av fel. Bäckström hade köpt hästen för 1 800 kronor och vid köpet ställt frågan om där var något fel som han borde veta om, där säljaren svarade att han inte visste. Dock så upptäckte Bäckström redan dagen efter köpet var gjort att hästen hade ett överbett vilket ledde till att hästen hade svårigheter att äta. Köparen hade inte gjort någon undersökning av hästen före köpet eftersom han kände säljaren väl. HovR ansåg att på grund av att köparen hade brustit i sin undersökningsplikt så hade han inte rätt till att häva köpet. HD höll med och fastställde HovR:s domslut med argumenten att hästen inte hade lidit av överbettet och att felet därför var av ringa betydelse. Detta rättsfall har därför visat på hur viktigt det är att undersöka häst före köp.

3.6.3 Svea Hovrätt mål T 393-16 om Kissing Spines

M.R:K hade köpt hästen Acorat av M.H för en köpeskillning om 255 000 kronor. Hästen var vid tillfället 15 år gammal, vilket var anledningen att de köpte hästen, för att den skulle vara en äldre “läromästare” till köparens dotter. Ungefär ett år efter att köpet hade genomförts gjordes en röntgenlogisk undersökning som visade på smärtutlösande kissing spines och därför blev hästen utdömd. M.R.K har därför yrkat på att säljaren ska återbetala köpeskillingen mot utbyte av hästen, eller en prisnedsättning om 200 000 kronor. Hon har även yrkat på ersättning avseende skadestånd. TR dömde till M.R.Ks nackdel och menade att hon inte hade styrkt att hästen vid försäljningstillfället hade haft kissing spines. HovR ansåg samma sak. Avgörande här hade med köparens bevisböda att göra, där hon hade behövt bevisa att felet hade förelagt redan vid köpet, vilket M.R.K inte har lyckats bevisa fullt ut. En annan aspekt i målet var en tolkning om köpekontraktet som parterna inte var överens om. Frågan handlade om det förelåg rätt till hävning enligt punk 9 i köpekontraktet där punkt 9 handlar om förutsättningar för köp. Parterna har olika uppfattningar gällande meningen *köpet skall återgå även om försäkringsbolaget i efterhand åsätter försäkringen reservation pga fel som*

*förelegat eller påbörjats före köpet*⁷¹ Köparen menade att denna mening innebar en självständig rätt till hävning. Domstolen menade att ordalydelsen av meningen innebär att försäkringsbolaget måste ha ansett att felet förelegat från början och därför måste köparen visa på att försäkringsbolaget har bedömt fel från början, vilket M.R.K inte kunnat bevisa.

3.6.4 NJA 1976 s 678 - Skadestånd vid skador i hovarna

En hästhandlare från Helsingborg köpte en häst från Ungern för 6 000 kronor. Veterinären undersökte hästen i samband med inköpet och gav därefter ett utlåtande att där inte förelåg något fel i hästens gångarter eller i hästens hovar. Säljaren hade också garanterat att det inte förelåg något fel hos hästen. När köparen däremot tog in en egen veterinär för en ytterligare veterinärbesiktning såg denne veterinären att hovarna inte såg rätt ut och att baserat på utseende så kunde det vara sjukdomen fång. Säljaren motsatte sig detta och hävdade att det kunde vara skorna som var problemet. Efter en provspringning skrev veterinären ett intyg som var utan anmärkningar och därför genomfördes köpet. När hästen hade tagits hem och hovslagaren skulle slå på en framsko så konstaterades det att hästen i själva verket hade fång, vilket ledde till att köparen ville häva köpet. Efter ytterligare en veterinärundersökning fastställdes det att hästen hade kroniskt fång och därför behövde hästen kort därefter avlivas. Köparen yrkade därför på skadestånd vilket ogillades i TR och även sedan i HovR. Däremot ansåg HD att felet i hovarna medförde ett väsentligt fel eftersom hästen var köpt med avseende att vara en ridhäst, något som den inte kunde användas till. Därför förelåg det fel som hade funnits där vid köptillfället. HD förpliktade därför säljaren att till köparen utge 2 888 kronor i skadestånd.

⁷¹ Svea Hovrätt mål T 393-16 s. 28.

4 Analys

4.1 Näringsidkarbedömning

Näringsidkarbegreppet är av central betydelse gällande avgörandet för lagval. När bedömningen ska göras läggs det stor vikt på omständigheterna och i vilket syfte som säljaren agerar i. Applicerat på hästbranschen är detta något som kan vara svårbedömt eftersom många olika verksamheter kan ha olika syften och agerar annorlunda i olika sammanhang. De som bedriver en verksamhet kan både göra det affärsmässigt men även sälja hästar privat vid sidan om, vilket gör att det krävs en helhetsbedömning. Begreppet ska också tolkas med hänsyn till konsumentskyddet eftersom det ska upprätthållas.

NJA 2018 sid 866 har blivit ett ledande fall i både hästbranschen, men även kring tolkningen av begreppet. Även fast säljaren bedrev en näringsverksamhet som var en registrerad firma så bedömde ändå HD att KöpL var tillämplig på tvisten. HD gjorde bedömningen att hästen inte var bokförd i verksamheten, och att säljaren hade annonserat hästen i egenskap av privatperson. Därför finns det ingen koppling mellan försäljningen av hästen och näringsverksamheten, det så kallade *sambandsrekvisitet*. Detta definieras nu i 1 kap 2. § KKL, och har blivit av större betydelse efter implementeringen i KKL. Denna förändring kan man se för att i NJA 2001 sid. 155 när konsumentköpsdirektivet om sambandsrekvisitet inte hade implementerats än så blev bedömningen annorlunda. I det fallet bedömde istället HD att KKL var lämplig då säljaren sålde likadana båtar som han gjorde i företaget och därför ansåg domstolen att det förelåg en starkare anknytning mellan näringsverksamheten än säljaren som privatperson. Sambandsrekvisitet är därför av väsentlig vikt för näringsidkarbedömningen.

Ur ett EU-rättsligt perspektiv har det också funnits fall och direktiv som har påverkat bedömningen av begreppet. Bland annat C-149/15 om tolkning av direktiv om begreppet säljare. Säljare ska anses som en fysisk eller juridisk person som säljer konsumentvaror för sin närings- eller yrkesverksamhet. Vidare enligt fallet ska konsumentskyddet beaktas och det ska vara tydligt i vilken roll som säljaren agerar i, och har den agerat mellanhand utan att informera köparen om detta ska det räknas som att den agerat i egenskap av näringsidkare. Även i direktiv och tolkningen av direktiv 93/12/EEG om oskäliga avtalsvillkor för konsument som menar att näringsidkarbegreppet är ett funktionellt begrepp som kräver en bedömning av avtalsförhållandet och dess avtalsbalans. Enligt EU-praxis är det alltså viktigt att man är tydlig i förhållande till konsumenten, speciellt när andra parter såsom mellanhänder är involverade. Likaså om ett avtal ingåtts mellan två parter måste avtalsbalansen bedömas för att se huruvida avtalet är skäligt eller inte.

Problematiken med näringsidkarbegreppet applicerat på hästbranschen är att trots att många hästar säljs via företag är det ofta mindre firmor som enbart säljer väldigt få hästar och trots att de enligt lag anses ha en starkare ställning behöver inte det betyda att de faktiskt har det. Att hamna i KKL kan därför leda till en oproportionerlig vridning då många är rädda för att sälja till privatpersoner av just den anledningen.⁷² Även fast 2022 års KKL inte gör någon skillnad på begreppet så undantas djur, och framför allt dyrare djur minskar i viss mån en näringsidkares ansvar eftersom preskriptionstiden för att åberopa fel gått från 2 år till 6 månader. Detta kan leda till att mindre firmor inte undantar sig att sälja till privatpersoner såsom de har gjort i ett tidigare skede. Många gånger vid hästförsäljningar finns det också försäljningsstall som förmedlar hästar till privatpersoner och där många privatpersoner lämnar in sina hästar till med förhoppning att de ska bli sålda. Enligt EU-praxis som beskrivits är det då viktigt med en tydlig kommunikation i vilken roll säljaren agerar gentemot konsumenten.

⁷² Motion 2021/22:3100 s. 2.

4.2 Felansvaret i KKL

Att näringsidkare undvikit att sälja hästar till privatpersoner är en av anledningarna till att djur har särskilts i 2022 års KKL. Lagstiftarna har ämnat att uppnå en mer balanserad lagstiftning mellan näringsidkare och konsument. Tidigare har en näringsidkare kunnat bli ansvarig för fel som visat sig upp mot två år efter avlämnandet, vilket numera har ändrats till 6 månader efter avlämning. Detta känns i min mening som en mer rimlig bedömning eftersom hästar är så pass föränderliga och det är svårt att veta hur djuret har använts efter försäljningen. Om det skulle uppkomma fel inom 6 månader för avlämnandet ska det anses ha funnits där från början. Här kan problematiken med lynnesfel komma in eftersom om det är ett vanligt sätt för en köpare att åberopa fel om köparen känner att det inte är en bra match mellan häst och ryttare och vill åberopa fel. Då måste näringsidkaren motbevisa att felet inte har funnits där från början och att det faktiskt beror på köparen och dess hantering av hästen, vilket såklart kan vara svårt att bevisa. Vid köp av hästar finns det även en möjlighet att avtala bort denna regel vilket gör att det blir konsumenten som har bevisbörda att visa att felet faktiskt har funnits där från början. Då kan frågan ställas kring om det finns konsumenter som verkligen vill avtala bort denna regel eftersom det minskar deras chanser att kunna åberopa ex lynnesfel. Skulle hästen besitta andra fel såsom lösa benbitar däremot så spelar det ingen roll om presumtionsregeln avtalats bort eftersom det nästan alltid antas att det funnits där från början. Men frågan är om denna möjlighet har någon betydelse för balansen mellan parterna om det inte finns några konsumenter som väljer att avtala bort regeln.

Angående regler för vad köparen kan förvänta sig har det inte gjorts några särregler för djur utan där gäller 4 kap 1 § att kvalitén ska stämma överens med det som följer av avtalet och att det ska vara ägnad för det särskilda ändamål som varan var tänkt för. Även enligt 2 stycket ska varan vara ägnad för det särskilda ändamålet om konsumenter har informerat näringsidkaren om det särskilda ändamålet och näringsidkaren har godkänt det. Då kan man ställa sig frågan om det behövs särregler för djur även avseende krav på varan.

Om exempelvis köparen säger att den vill använda hästen till att rida stora klasser på, och näringsidkaren säger att hästen är ämnad för det, men sen visar det sig att köparen inte lyckas uppnå den nivån på klasser, ska det anses vara fel på hästen då? Det är ett komplext problem eftersom mycket handlar om hantering och förmåga hos ryttaren.

Gällande undersökningen av häst får inte konsumenten enligt 19 § åberopa fel som borde ha märkts vid en undersökning. Eftersom det i princip alltid sker någon form av veterinärundersökning vid köp av försäkringsskäl så finns det som underlag om köparen skulle hävda fel. Dock görs denna enbart vid en tidpunkt vilket kan göra det svårt att se avvikelser som enbart beror på användningsområdet. Trots att röntgenbilderna är godkända så behöver inte det betyda att felet inte har funnits där från början. Undersöknings- och upplysningsplikten har lagstiftarna till 2022-års KKL velat upprätthålla ett högre djurskydd eftersom tvister kan leda till att djuret lider. Därför har 19 § införlivats och även en uppmaning från näringsidkare att konsumenten bör undersöka djuret innan. Har konsumenten fått den upplysningen men ändå inte undersökt djuret kan inte fel åberopas om det är något som man borde ha märkt. Detta leder till både en större djuomsorg eftersom det eventuellt gör att köparen är mer noggrann med att undersöka, och säljaren mer noggrann med att upplysa det. Det bidrar även till ett större skydd för näringsidkaren eftersom 19 § har införlivats och den blir fri från ansvar av fel som köparen borde ha märkt vid undersökningen. Självklart finns det fel som är svåra att märka vid en undersökning, och enligt mina erfarenheter så prioriterar olika veterinärer olika saker vid en undersökning men det kan uppmana till att undersöka ännu noggrannare än vad det har gjorts tidigare vilket är ökar djuomsorgen.

Vikten av undersökning har trots en strängare regel i KKL nu alltid varit väsentligt. Det kan man se i NJA 1922 sid. 596 där domstolen dömde till köparens nackdel eftersom den ansåg att felet var av ringa betydelse, men också eftersom köparen hade brustit i sin undersökningsplikt av att undersöka hästen i munnen före köp.

4.3 Felansvaret i KöpL

Tidpunkten är av stor vikt när det kommer till felbestämmelser i KöpL. Detta eftersom enligt 21 § så ansvarar säljaren för fel som funnits där vid tidpunkten för riskövergång även om felet visar sig senare. Felbedömningen ska alltså ske vid tidpunkten för avlämnandet. Gällande kvalitén på varan bestäms det först och främst vad parterna har avtalat om. Annat gäller om det avviker från det som beskrivs i lagen. Marknadsföringen av hästen är också av väsentlig betydelse enligt 18 § och det kan anses vara fel om säljaren marknadsfört felaktiga uppgifter eller ändrar köparens befogade förväntningar. Om hästen är marknadsförd som en hopphäst så ska den fungera som en hopphäst.

Även gällande felbedömningen i KöpL så kan det vara svårbedömt eftersom mycket beror på ryttarens kunskaper och hantering av hästen som kan påverka användningsområdet och förväntningar. KöpL har numera en liknande regel gällande undersökningsplikten som KKL och 20 § säger att man inte får åberopa fel som köparen borde ha känt till vid tidpunkten för köp. Det finns ingen generell undersökningsplikt och inte heller en uppmaning från säljaren till köparen att undersöka såsom det numera görs i KKL. Eftersom förundersökningen till nya KKL syftar mycket till djurskydd och att undersökningsplikten ska minska tvister och därmed öka djurskyddet, så kan frågan ställas ifall detta skulle vara relevant även i KöpL och att säljaren även där bör uppmana köparen att undersöka. I KöpL är det två parter med lika ställning så frågan handlar inte om en proportionerlig vridning som var anledningen i KKL, utan där kanske en beaktning av djurskydd ska göras istället.

4.3.1 Problematik med avtalsutformning

Om man hamnar i KöpL så är det en väsentlig skillnad som påverkar köpet gentemot om man hade hamnat i KKL, och det är att KöpL är dispositiv och inte tvingande. Detta gör att parterna har möjlighet att avtala om annat utanför lagen, vilket såklart medför vissa konsekvenser. Parterna får avtala om i princip vad de vill utanför lagen om det inte är oskäligt och kan jämkas enligt 36 § AvtL. Detta ger utrymme att friskriva sig, vilket man i viss mening inte kan göra från allt. Exempelvis kan det vara oförmånligt för både säljare och köpare att friskriva sig från 19 § om befintligt skick eftersom man ändå kan åberopa fel ändå och det fritar inte en part från ansvar i helhet gällande skicket och ändamålet eftersom en häst fortfarande måste gå att använda till det ändamål den är ämnat för. Problemet vid en tvistlösning om säljaren har friskrivit sig från 19 § är tolkningen av klausulen och vad som kan räknas som befintligt skick och vad säljaren faktiskt har för ansvar.

Vanligt i hästbranschen är att man använder sig av standardavtal där många framför allt använder sig av Agrias standardavtal. I det köpeavtalet är det främst intressant att kolla på ett antal om skick och användningsområde. Klausul 6 syftar till veterinärbesiktningen som är en viktig del för både undersökningen, men också om fel skulle uppstå, den uppmanar också till köparens undersökningsplikt och att skriva ner vilka undersökningar som har gjorts och i vilket skick som hästen är i. Detta gör att båda parterna har tydligt formulerat från en veterinär vilket skick hästen är i, vilket gör att köparen inte kan åberopa något som veterinären har upplyst om i sin undersökning. En annan intressant klausul är om hästens användningsområde där både hur säljaren har brukat hästen, men även hur hästen är tänkt att brukas för köparen. Det är en bra distinktion eftersom bara för att säljaren har brukat den på ett sätt så betyder inte det att köparen brukar den på samma sätt. Däremot kanske där från säljarens sida hade kunnat vara någon form av reservation mot lynnesfel eftersom det kan vara så att hästen kan användas på

sättet som den var ämnad för men att ryttaren inte behärskar det. Punkt 11 om övriga överenskommelser och upplysningar ger parterna utrymme att friskriva sig eller begränsa sitt ansvar. Som sågs i fallet från TR hade säljaren friskrivit sig från vissa typer av sjukdomar där kissing spines är en vanlig sjukdom att friskriva sig ifrån eftersom den inte behöver betyda att hästen inte kan användas ändamålsenligt.

Detta avtal från Agria omfattar ett antal klausuler som är viktiga att beakta, men problematiken hamnar främst i friskrivningarna som ger parterna utrymme att avtala om svårtolkade eller inte ens skäligen friskrivningar som blir svåra att applicera och att tolka om en tvist skulle uppstå.

5 Slutsats och avslutande ord

Näringsidkarbedömningen har betydelse vid en felbedömning såtillvida att den avgör vilken lag som ska tillämpas. NJA 2018 s. 866 har varit vägledande i utredningen av begreppet och hur man ska avgöra i vilken roll säljaren har agerat i. Avgörande är hur säljaren har marknadsfört hästen och bara för att man har en näringsverksamhet som håller på med hästar betyder inte det automatiskt att en viss försäljning är kopplat till den verksamheten. Bedömningen blir individuell där sambandet mellan försäljningen och näringsverksamheten är av markant betydelse. Som nämnts i uppsatsen har näringsidkare föredragit att sälja till andra näringsidkare för att de vill att KöpL ska tillämpas vid en eventuell tvist. Specifikt mindre firmor som inte vill ha det starka konsumentskyddet emot sig, vilket är något som 2022 års KKL förhoppningsvis har ändrat för hästhandlare.

Beroende på vilken lag som tillämpas så ser reglerna olika ut, en stor skillnad är att KöpL är dispositiv, medan KKL är tvingande till konsumentens förmån. Den dispositiva karaktären gör att man kan friskriva sig, vilket man inte kan göra på samma sätt i KKL. Problematiken med friskrivningar är att utforma dem på ett tydligt och korrekt sätt så att de inte blir föremål för avtalstolkning vid en tvist. Framför allt när det handlar om att friskriva sig från befintligt skick eftersom det kan vara svårt då hästen måste kunna gå att använda till det som den var ämnad för. Däremot kan det vara positivt att upprätta avtal eftersom det kan "tvinga" parterna att klargöra och skriva ner vissa viktiga punkter såsom skick, upplysningar och användningsområde vilket kan underlätta vid en tvist om det finns tydlig information.

Något som både KKL och KöpL numera har gemensamt är i 19 § respektive 20 § som säger att man inte får åberopa fel som man borde ha känt till från början. Tidigare fanns inte denna regel i KKL men den är numera baserad på 20 § KöpL. Självklart finns det skillnader i felbedömning om man hamnar i KKL respektive KöpL och eftersom det i KKL handlar om konsumentköp ska självklart konsumentskyddet beaktas eftersom konsumenten ofta är en svagare part. Däremot har enligt mig lagarna närmast sig varandra när det kommer till hästköp på grund av de nya särreglerna om undersökningsplikt och presumtionsregeln.

Lagstiftaren av 2022 års konsumentköplag syftade till att särskilja djur för att dels beakta djurskyddet, men också för att få en jämnare balans mellan näringsidkare och konsument vid köp av djur. Detta gjordes genom att begränsa näringsidkarens ansvar till viss del genom att ge möjlighet att avtala bort presumtionsregeln, men också ändra tiden för felansvar från 2 år till 6 månader. Frågan är då om denna ändring har åstadkommit dessa två främsta syften och om näringsidkare har en större vilja att sälja till konsumenter än förr. Enligt min mening är ändringen av tidsfristen en stor faktor till att de skulle vilja sälja till konsumenter eftersom 2 år har varit en relativt lång tid att kunna hållas ansvarig för ett djur man själv inte ser efter. 6 månader känns därför som en rimligare tidsfrist. Därför känns det som att det har uppkommit en mer balanserad nivå mellan parterna, som underlättar för näringsidkaren men som ändå upprätthåller konsumentskyddet.

Däremot är särskiljningen av dyrare djur i min mening något som behövs ses över. Så som det ser ut nu är det en tiondel av basbeloppet, vilket blir ca 5 250 kronor. Man kan inte köpa en häst under det beloppet och en tävlingshäst kan kosta upp mot flera hundratusen kronor. Det borde istället göras en ytterligare separation mellan dyra djur och ännu dyrare djur så att hästar som går upp mot miljonen inte hamnar i samma kategori som ett annat djur för runt 5000 kronor. Sen självklart måste någon form av gräns dras och lagen kan inte utvidgas hur mycket som helst för olika priskategorier, men kanske någon form av skillnad när det rör sig om så pass stora belopp. Något annat som eventuellt blir föremål för en förändring för

framtiden är sjukdom av häst, detta är ett problem som har ökat under de senaste två åren där sjukdomar såsom kvarka har spridit sig och därför bidragit till frågan om det ska anses som fel. Fallet från ARN ansåg inte detta vara fel, trots att hästen var sjuk under en längre tid eftersom det är oskäligt för en säljare att hållas ansvarig för det. Däremot kan sådana sjukdomar bli långvariga och medföra dyra veterinärkostnader och kanske eventuellt påverka hästens prestationsförmåga i framtiden. Skulle den inte kunna användas ändamålsenligt skulle det kunna anses vara fel. Däremot kan det som ARN resonerar vara svårt att hålla en säljare ansvarig för något som är väldigt svårt att veta i förväg och framför allt upplysa om. Sjukdomar är därför ett problem vars spridning gör att det är något som eventuellt måste tas i beaktning vid en felbedömning i framtiden, men som även kan bli föremål för förändring i standardavtalet.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Prop 1988/89: 76 om ny köplag.

Prop 2021/22:85 om ny konsumentköplag.

SOU 2020:51 en ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal.

Motion 2021/22:3100 Köp och försäljning av häst och djur i konsumentköplagen, av Cecilia Widergren (M).

Europeiska unionen

Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om skäliga villor i ett konsumentavtal.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/770 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll och digitala tjänster (EUT C 264, 20.7.2016, s. 57.)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor om ändring av förordning 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG (EUT C 264, 20.7.2016, s. 57.)

Litteratur

Herre, Johnny, *Konsumentköplagen en kommentar*, 5 upplaga, Norstedts Juridik, 2019.

Herre, Johnny, Ramberg, Jan *Allmän köprätt*, 10 upplaga, Nordstedts Juridik 2022.

Hettne, Jörgen och Ida Otken Eriksson (red.), *EU-rättslig metod teori och genomslag i Svensk rättstillämpning*, andra upplagan, Norstedts juridik 2011.

Håstad, Torgny, *Köprätt och annan kontraktsrätt*, 7 upplaga, Iustus förlag 2022.

Kleineman, Jan, Rättsdogmatisk metod, i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018.

Lagkommentar köplagen, Lexino av Jon Kihlman.

Lagkommentar konsumentköplagen, Karnov av Anne Kutteneuler.

Lagkommentar köplagen, Karnov, Lexino av Juri Munukka.

Deckman, Lars, *Ny Juridik*, nr. 2. 2009. 2:09 *Fel i häst*.

Ramberg, Jan, Ramberg, Christina *Allmän avtalsrätt*, 10 upplaga, Norstedts Juridik, Stockholm 2016.

Internetkällor

Flyinge, 2018 <https://flyinge.se/2018/11/15/sveriges-hastnaring-omsatter-mer-an-72-miljarder/> hämtad: 10-04-23.

Svenska Ridsportförbundet, 2021 <https://ridsport.se/om-oss/statistik> hämtad: 10-04-23.

Swedish Warmblood Association, 2019 <https://swb.org/nyheter/svenska-hopphastar-bast-i-varlden/> hämtad: 10-04-23.

Lehrberg, Bert, Köplagens dispositiva karaktär, <https://svjt.se/svjt/2019/236> hämtad: 2023-03-29.

Allmänna reklamationsnämnden, <https://www.arn.se/> hämtad: 05-05-2023

Regeringskansliet, 2022 <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/09/prisbasbelopp-for-2023-faststallt/> hämtad: 10-04-23

Skatteverket, 2009 <https://www.skatteverket.se/foretag/drivaforetag/startaochregistrera/vadarnaringsverksamhet.4.6efe6285127ab4f1d25800025792.html> hämtad: 10-04-23

Hippson <https://www.hippson.se/artikelarkivet/veterinar/manga-hastar-lever-braliv-trots.htm> hämtad 04-05-2023

Statens veterinärmedicinska anstalt, *Kvarka hos häst*, 2022 <https://www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/kvarka-hos-hast-streptococcus-equi/> hämtad: 24-04-23

Övriga källor

Einarsson, Kristin *Bevisbördan för fel i häst*, Kandidatuppsats Lunds Universitet, 2019. EJ REFERERAD TILL

Rättsfallsförteckning

Sverige

Nytt juridiskt arkiv

NJA 1922 s. 596

NJA 1975 s. 545

NJA 1976 s. 678

NJA 2001 s.155

NJA 2018 s .866

Rättsfall från HovR

Mål T 393-16

Rättsfall från TR

Mål T 7053-19

Allmänna reklamationsnämnden

ARN beslut 22/03/34

Europeiska unionen

EU-domstolen

C-149/15

Bilaga A: Agrias Standardavtal

Köpeavtal för häst

Nedan angivna parter har denna dag överenskommit följande om överlåtelse av häst.

1. Parter

Säljare

Namn/firma: _____ Pers.nr/org.nr: _____

Adress: _____ Postnr: _____ Ort: _____

Tele.nr: _____ E-post: _____

Bank och kontonr: _____

Köpare

Namn/firma: _____ Pers.nr/org.nr: _____

Adress: _____ Postnr: _____ Ort: _____

Tele.nr: _____ E-post: _____

2. Häst

Hästens namn: _____ Födelseår: _____ Kön: _____

Passnr: _____ Chipnr: _____

Färg och tecken: _____

Utbildningsnivå: _____

Temperament: _____

Särskilda egenheter eller beteenden hos hästen: _____

10. Reklamation

För att göra fel gällande ska reklamation ske inom skälig tid efter det att fel upptäcks eller borde ha upptäckts och bör göras skriftligen till säljaren. Båda parter utlovar med anledning av det träffade avtalet att vara nåbara och medverka till att lösa en uppkommen tvist.

11. Övriga överenskommelser eller upplysningar

- Hästens pass och övriga handlingar ska lämnas till köparen i samband med avhämtning/leverans.
- Övrigt:

12. Tillämplig lag och tvist

Tvister som uppstår i anledning av detta avtal ska bedömas enligt svensk lag och slutligt avgöras genom förfarande i allmän domstol. Alt. övriga överenskommelser:

Detta avtal har upprättats i två exemplar av vilket parterna tagit var sitt.

Ort och datum

Ort och datum

Säljare

Köpare

6. Veterinärbesiktning

Hästen har genomgått en veterinärbesiktning som båda parter har tagit del av.

Protokoll bifogas till avtalet. Se [bilaga 1](#).

Av besiktningsprotokollet framgår det att hästen är i följande skick:

7. Säljarens upplysningar om hästens skick

Enligt säljarens vetskap så har hästen haft eller har följande skador, ange även eventuell medicinering:

8. Hästens användningsområde

Säljaren har brukat hästen på följande sätt:

Hästen förvärvas för att främst användas på följande sätt:

9. Avhämtning/avlämning, riskens övergång, besittningsrättens övergång

I det fall parterna avtalar om att köparen ska hämta hästen hos säljaren ska risken övergå i det ögonblick som hästen lastats på transporten och transportens lucka stängs.

I det fall parterna avtalar om att säljaren ska leverera hästen till köparen ska risken övergå i det ögonblick då hästen lämnat transporten och grimskaftet överlämnats till köparen.

Är hästen i köparens besittning vid köpet övergår risken när avtalet undertecknas.

Köparen får besittningsrätt till hästen när risken övergår.

